

**ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐ
ՀՀ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ**

ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	ԲՆԱԳԻՏԱԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ
ԱՄԲԻՈՆ	ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՆՐԱ ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱՅԻ
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ ԵՎ ԸՆԹԱՑԻԿ ՍՈՂՈՒԼ	ՀՀ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՄԻՉ ԵՆ ՍՈՂՈՒԼՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿ	1205B4/32
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	ՔԱՐՏԵԶԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԿԱԴԱՍՏՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾ
ԿՈՒՐՍ/ԿԻՍԱՄՅԱԿ	4-րդ կուրս / 2-րդ կիսամյակ
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ	<p>ՁԵՎԱՎՈՐԵԼ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ՀՀ-ում տնտեսության զարգացման բնառեսուր սային, սոցիալ-տնտեսական նախադրյալ ների շուրջ հստակ պատկերացում: • Վերլուծել Հայաստանի բնակչության թիվը, դրա փոփոխությունները, կազմը, տեղաբաշխման առանձնահատկությունները: • Վերլուծել տնտեսության ճյուղային ու տարածքային կառուցվածքը՝ հաշվի առնելով արտադրության շրջանային մասնագիտացումը, տեղական աշխատանքային, բնական, տնտեսական ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործումը: • Նպաստել ուսանողների տեսական գիտելիք ների խորացմանը, աշխարհագրական-տեսական մտածողության զարգացմանը, միջառարկայական կապերի իմացության ամրապնդմանը:
ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ	<p>ԳԻՏԵԼԻՔ</p> <p>Հիմնավորել դասընթացի, որպես ռեզիոնալ սոցիալ տնտեսաաշխարհագրական ենթագիտակարգի կարևորությունը:</p> <p>Վերլուծել աշխարհագրական հետազոտական մեթոդները:</p> <p>Ներկայացնել ՀՀ-ի բնառեսուրսային ներուժը և դրանով պայմանավորված տնտեսության զարգացման հնարավորությունները:</p> <p>Վերլուծել ՀՀ-ի բնակչության ժողովրդագրական իրադրությունը՝ թիվը, վերարտադրությունը, կազմը, տեղաբաշխումը:</p> <p>Խմբավերել արդյունաբերության ճյուղերն ըստ տեղաբաշխման գոծոնների: Բնորոշել տնտեսության ճյուղային, տարածքային կազմակերպման առանձնահատկությունները: Ներկայացնել տնտեսության պատմական զարգացման առանձնահատկությունները:</p> <p>Ներկայացնել արդյունաբերության գլխավոր ճյուղերի՝ էներգետիկայի, մետաղաձուլության, մեքենաշինության, քիմիական, շինանյութերի, թեթև, սննդի արդյունաբերությունների ձևավորման նախադրյալները, տեղաբաշխման առանձնահատկությունները:</p> <p>Վերլուծել գյուղատնտեսության գլխավոր ճյուղերի՝ բուսաբուծության ու անասնապահության ճյուղային կառուցվածքները, տեղաբաշխումը և դրանց վրա ազդող գործոնները:</p> <p>Ներկայացնել տրանսպորտի հիմնական բնութագրիչները, կառուցվածքը, տեղաբաշխումը:</p> <p>Վերլուծել Հայաստանի արտաքին տնտեսական կապերի բնույթը, կառուցվածքը, աշխարհագրությունը:</p> <p>Վերլուծել վարչատարածքային բաժանման միավորների բնառեսուրսային հնարավորությունները, բնակչությունը, տնտեսությունը:</p> <p>Ներկայացնել ԼՂՀ-ի զարգացմանը նպաստող բնական ու սոցիալ-տնտեսական նախադրյալները, տնտեսության կառուցվածքը, զարգացման</p>

	<p>հեռանկարները:</p> <p style="text-align: center;">ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆ</p> <p>Գնահատել երկրի աշխարհագրական դիրքի առնձնահատկությունները մակրո, մեզո, միկրո մակարդակներում: Դասակարգել ՀՀ-ի բնական ռեսուրսները: Գնահատել երկրի բնական ռեսուրսներն ու պայմանները՝ տնտեսության արդյունավետ կազմակերպման տեսանկյունից: Հակադրել տարածքի մակերևույթի հորիզոնական մակերևույթի թեքությունների մեծությունն ու տնտեսության կազմակերպումը: Գնահատել ՀՀ-ի օգտակար հանածոները, հողային, ջրային, անտառային ռեսուրսները: Համադրել բնակչության թվի փոփոխությունն ու բնական, մեխանիկան շարժերի գործոնները: Քննարկել տնտեսության պատմական զագացման առանձնահատկությունները: Համեմատել ՀՀ-ի վարչատարածքային միավորների բնառեսուրսային հնարավորությունները, բնակչությունը, տնտեսության կառուցվածքը: Հակադրել ծանր արդյունաբերության զարգացումը շրջակա միջավայրի պահպանությանը: Բացահայտել սոցիալ -տնտեսական երևույթների պատճառահետևանքային կապերը: Համեմատել տնտեսության առանձին ճյուղերի՝ արդյունաբերության, գյուղատնտեսության, տրանսպորտի, սպասարկման ոլորտի տեղաբաշխումը, կենտրոնների միջև կապերը: Համեմատել տարածքային շրջանացման միավորները:</p> <p style="text-align: center;">ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆ</p> <p>Երկրի տնտեսական, վարչական քարտեզներով գիտական նկարագրություններ: Վիճակագրական նյութերի կիրառություն երևույթների շարժընթացի, վերլուծության, գծագրական աշխատանքների կատարում: Բնակչության թվի, կազմի, տեղաբաշխման տարբերությունների շուրջ դատողություններ: Երկրի վարչատարածքային միավորների բնառեսուրսային, տնտեսության կառուցվածքի շուրջ դատողություններ: ՀՀ-ի տնտեսության առանձին ճյուղերի զարգացման կանխատեսումներ: Զբոսաշրջության զարգացման հնարավորությունների կանխատեսում:</p>
--	--

<p>ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆԿԱՐԱԳԻՐ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ԿՐԵԴԻՏՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿ - 6 • ԼՍԱՐԱՅԻՆ ԺԱՄ -50 • ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ -25 • ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔ -10 • ՍԵՄԻՆԱՐ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔ -15 • ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԺԱՄ -5
--------------------------------------	--

<p>ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆՆԵՐ</p>	<p>Ուսումնառության ընթացքում ձեռք բերված ֆիզիկաաշխարհագրական, տնտեսաաշխարհագրական, մաթեմատիկական, քարտեզագրական գիտելիքներ:</p>
-----------------------------	---

<p>ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ԵՎ ՈՒՍՈՒՄՆԱԴՈՒԹՅԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐ</p>	<p>Դասախոսություն, բանավեճեր, քննարկումներ, զննական՝ աշխատանք քարտեզներով, վիճակագրական նյութերով, գործնական աշխատանքներ</p>
---	--

**ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ
ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ**

ՀՀ-ի տնտեսաաշխարհագրական ընդհանուր բնութագիրը: Տարածքը, սահմանները, աշխարհագրական դիրքը: Բնական պայմանների ու ռեսուրսների՝ տարածքի, օգտակար հանածոների, կլիմայի, ջրերի, հողերի բուսականության, ռելիեֆի ու ռեսուրսների գնահատում: ՀՀ-ի բնական ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործում ու պահպանություն: Հատուկ պահպանվող տարածքներ:

ՀՀ-ի բնակչության ու աշխատանքային ռեսուրսների աշխարհագրություն: Հայաստանի բնակչության թիվը, դրա շարժընթացը, վերարտադրությունը: Բնակչության միգրացիա, ազդեցությունը բնակչության թվի, կազմի վրա: Բնակչության սեռատարիքային, ազգային կազմի վերլուծությունը:

Աշխատանքային ռեսուրսները, նրանց օգտագործումը: Բնակչության տեղաբաշխում և տարաբնակեցում: Քաղաքային և գյուղական տարաբնակեցում: Քաղաքներ, դրանց դասակարգումը: Երևանի, Գյումրու, Վանաձորի ու մի քանի այլ քաղաքների տնտեսաաշխարհագրական բնութագրերը: Գյուղեր, դրանց դասակարգումը: Տարաբնակեցման ցանցի ներկայիս հիմնախնդիրները:

ՀՀ-ի վարչատարածքային բաժանում, դրա փոփոխությունները: Մարզերի բնութագիրը:

ՀՀ-ի տնտեսության կառուցվածքը: Արդյունաբերություն Հայաստանի տնտեսության զարգացման պատմաաշխարհագրական համառոտ ակնարկ՝ նախախորհրդային, հետխորհրդային և անկախության փուլեր:

ՀՀ-ի տնտեսության առաջատար ճյուղերի բնութագիրը: Վառելիքաէներգետիկ, մետաղաձուլական, մեքենաշինական, քիմիական, շինանյութերի, թեթև, սննդի արդյունաբերությունների կառուցվածքը, տեղաբաշխումը, զարգացման հեռանկարները:

ՀՀ-ի գյուղատնտեսություն: Գյուղատնտեսության զարգացման նախադրյալների վերլուծություն: Հողային ֆոնդի կառուցվածքը: Հողաբարելավում, տեսակները, կիրառությունը: Գյուղատնտեսության մասնագիտացված ու համալիր զարգացած ճյուղեր:

Բուսաբուծություն, կառուցվածքը, տեղաբաշխումը: Անասնապահություն, ճյուղային կառուցվածքը, տեղաբաշխումը:

ՀՀ-ի տրանսպորտ: Ընդհանուր բնութագիրը, կառուցվածքը, առանձին տեսակների՝ երկաթուղային, ավտոմոբիլային, խողովակաշարային, օդային բնութագիրը: Տրանսպորտի տարածքային կազմակերպումը:

ՀՀ-ի սպասարկման ոլորտ: Մպասարկման ոլորտի կառուցվածքը, ընդհանուր բնութագիրը: Արտաքին տնտեսական կապեր:

ԼՂՀ-ի տնտեսաաշխարհագրական համառոտ բնութագիրը՝ բնական պայմաններն ու ռեսուրսները, բնակչությունը, տնտեսությունը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ

1. Վալեսյան Լ. «Հայաստանի տնտեսական ու սոցիալական աշխարհագրություն», Ե. 1988թ.
2. Մելքումյան Ս. «Հայաստանի Հանրապետության և Լեռնային Ղարաբաղի տնտեսական ու սոցիալական աշխարհագրություն», Ե. 2007թ.
3. Խոջաբեկյան Վ. «Հայաստանի բնակչության վերարտադրությունը և տեղաշարժերը XIX-XX դարերում և XXI դարի շեմին», Ե. 2001թ.
4. «ՀՀ-ի սոցիալ տնտեսական վիճակագրական տեղեկատուներ»
5. «Հայաստանի Ազգային ատլաս», Ե, 2007թ.

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ

6. Ադոնց Մ. «Հայաստանի ժողովրդական տնտեսություն և հայ տնտեսագիտական միտքը XX դարում», Ե. 1968թ.
7. Առաքելյան Բ. «Հայաստանի քաղաքները և արհեստները», Ե. 1964թ.
8. Վալեսյան Լ. «Հասարակական աշխարհագրության ներածություն», Ե. 1999թ.
9. Մ. Մանասյան, Ա. Գրիգորյան, Ա. Պոտոսյան «Շիրակի բնությունը, բնակչությունը, տնտեսությունը», Ե. 2002թ.
10. Մ. Մանասյան, Ա. Գրիգորյան, Ա. Պոտոսյան «Լոռու բնությունը, բնակչությունը, տնտեսությունը», Ե. 2002թ.

ՄՏՈՒԳՄԱՆ ԵՎ
ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՁԵՎԵՐԸ

Ստուգումն իրականացվում է 2 գրավոր և 1 բանավոր քննություններով, 100 բալային համակարգով:
Գրավոր քննության հարցաթերթիկը բաղկացած է 8 հարցերից՝ 2-ը 20-ական, 6-ը՝ 10-ական, իսկ բանավորինը՝ 3 հարցից՝ 35, 35 և 30 միավորային արժեքներով:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ
ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ ԵՎ
ԿՇԻՌ

1. Բաղադրիչ 1- 10% (հաճախումներ)
2. Բաղադրիչ 2-20% (ընթացիկ ստուգում 1-ին)
3. Բաղադրիչ 3-20% (ընթացիկ ստուգում 2-րդ)
4. Բաղադրիչ 4-40% (ամփոփիչ ստուգում)
5. Բաղադրիչ 5-10% (ընթացիկ ակտիվություն)

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ
ՄԱՆԴՂԱԿ

Տառային գնահատական	Գնահատականի պաշտոնական թվային համարժեքը	ԳՊՄԻ գնահատական
A+	5+	96-100
A	5	91-95
A-	5-	86-90
B+	4+	81-85
B	4	76-80
B-	4-	71-75
C+	3+	66-70
C	3	61-65
C-	3-	40-60
D	2	Մինչև 39

ՈՒՍԱՆՈՂԻ ԾԱՆՐԱԲԵՌՆՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱԺԱՄԱՆԱԿԸ

կրեդիտ/կրեդիտ ժամ-6/180

Հ/Հ	Թ Ե մ ա	Լսարանային ժամեր					Ուսանողի ինքնուրույն աշխատածամանակը	Ուսանողի ընդհանուր աշխատածամանակը
		Դասախոսություն	Գործնական	Լաբորատոր	սեմինար	Ու.ս. պրակտիկա		
1.	ՀՀ-ի տնտեսաաշխարհագրական ընդհանուր բնութագիրը: Տարածքը, սահմանները, աշխարհագրական դիրքը: Բնական պայմանների ու ռեսուրսների՝ տարածքի գնահատում:	2					2	4
2.	Օգտակար հանածոների, կլիմայի գնահատում:	2					3	5
3.	Օգտակար հանածոների, կլիմայի գնահատում:		2				4	6
4.	Ջրերի, հողերի բուսակենդանական ռեսուրսների գնա հատում:	2					2	4
5.	ՀՀ-ի բնական ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործում ու պահպանություն:	2					2	4
6.	Հայաստանի բնակչության թիվը, բնական վերարտադրություն, մեխանիկական շարժ	2					3	5
7.	Հայաստանի բնակչության թիվը, բնական վերարտադրություն, մեխանիկական շարժ				2		4	6
8.	Բնակչության տեղաբաշխում և տարաբնակեցում: Քաղաքային և գյուղական տարաբնակեցում:	2					2	4
9.	Բնակչության տեղաբաշխում և տարաբնակեցում: Քաղաքային և գյուղական տարաբնակեցում:		2				5	7
10	ՀՀ-ի վարչատարածքային բաժանում, դրա փոփոխությունները: Մարզերի բնութագիրը: Երևան, Արմավիր, Արարատ, Արագածոտն, Կոտայք:				2		6	8
11	Հայաստանի տնտեսության զարգացման պատմաաշխարհագրական համառոտ ակնարկ				2		4	6
12	ՀՀ-ի տնտեսության առաջատար ճյուղերի բնութագիրը: Վառելիքաէներգետիկ, մետաղաձուլական համալիրների, կառուցվածքը, տեղաբաշխումը, զարգացման հեռանկարները:	2					3	5
13	Մեքենաշինության, քիմիական, շինանյութերի արդյունաբերությունների ,ճյուղային կառուցվածքը, տեղաբաշխումը:	2					3	5
14	Ծանր արդյունաբերության ճյուղերի տարածքային կազմակերպման առանձնահատկությունների վերլուծություն:				2		6	8
15	Թեթև, սննդի արդյունաբերությունների, կառուցվածքը, տեղաբաշխումը, զարգացման հեռանկարները:	2					3	5
16	ՀՀ-ի մարզերի՝ Գեղարքունիք,Լոռի, Շիրակ, Սյունիք, Վայոց ձոր,Տավուշ բնութագիրը		2				6	8
17	Գյուղատնտեսության զարգացման նախադրյալների վերլուծություն: Հողային				2		4	6

	Ֆոնդի կառուցվածքը, հողաբարելավում:							
18	Բուսաբուծություն, կառուցվածք, տեղաբաշխում:	2					3	5
19	Բուսաբուծության, անասնապահության կառուցվածք, տեղաբաշխում:				2		4	6
20	ՀՀ-ի գյուղատնտեսության կառուցվածք, տեղաբաշխում:		2				4	6
21	Տրանսպորտի ընդհանուր բնութագիրը, կառուցվածք, առանձին տեսակների բնութագիրը:	2					3	5
22	Տրանսպորտի ընդհանուր բնութագիրը, կառուցվածք, առանձին տեսակների բնութագիրը:				2		4	6
23	Սպասարկման ոլորտի կառուցվածքը, ընդհանուր բնութագիրը: Արտաքին տնտեսական կապեր:	2					3	5
24	ՀՀ-ի արտաքին տնտեսական կապերի աշխարհագրություն:		2				4	6
25	ԼՂՀ-ի ռեսուրսները, բնակչությունը, տնտեսությունը:	1			1		5	7
Ընթացիկ ստուգում 1								12
Ընթացիկ ստուգում 2								12
Ամփոփիչ ստուգում								14
Ընդամենը								180